

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דרף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת חולין

דפים סא - סז, פרשת משפטים תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדרף

דרף סא - סב

*העופות הטמאים. *סוגי עופות וכשרותם. *החילוק בשמות העופות.

בתורה מנויים כ"ד עופות טמאים: בעשרים מהם יש סימן טומאה אחד, בעורב שנים, בפרס ועזניה שלש ובנשר ארבע, וילפינן מנשר דעוף הבא בסימן טהרה אחד טהור אם אינו דורס ופליגי האם בעינן נמי שיכיר פרס ועזניה. והשמועות 1. אין ללמוד דבעינן יותר מסימן טהרה אחד: מתורין שיש להם ארבעה סימני טהרה, דחינן דא"כ א"צ לכתוב את שאר העופות הטמאים, ואיצטריך למכתב תורין רק לדין קרבן. 2. מעשרים העופות שיש להם שלש סימני טהרה, ודחי דא"כ א"צ לכתוב עורב. 3. מעורב שיש לו שני סימני טהרה, דא"כ א"צ לכתוב פרס ועזניה. 4. מפרס ועזניה שיש להם סימן טהרה אחד, דא"כ א"צ לכתוב נשר ולא אמרינן דהו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין, דגמירי שאין סימני פרס ועזניה שווין, ואין לומר שיצטרפו עם אחד מהעופות שיש לו שלשה סימני טהרה, דגמירי ששלש מסימני טהרה יש בכלם וסימן הטהרה הרביעי נמצא רק בפרס או עזניה ולהכי אין מלמדין ואיצטריך למכתב נשר.

סוגי עופות וכשרותם 1. למינהו שנאמר אצל עורב לר"א לאסור זרזיר וי"א דשרי כיון שיש לו זפק. 2. סנונית לבנה ר"א אוסר שנאמר בעורב למינו וחכמים שרו, לאמימר בחיורא כרסה לכו"ע שרי ופליגי בירוקא והלכתא כר"א, ולמר זוטרא בירוקא לכו"ע אסור ופליגי בלבנה והלכה בחכמים, ואמרינן דכשר לטהרת מצורע, וזהו עוף המסרט. 3. תסיל כשר משום בני יונה אבל אם שתתה ממי חטאת פוסלתם כיון שמוצצת ומקיא. 4. תורין דאציפי ושל רחבה כשרים משום תורין, ואין לפסלו משום שיש לו שם לווי כיון שלא נשתנה שמו קודם מתן תורה או שבמקומן נקראים תורין סתמא. 5. איכא שמונה עופות שהן ספיקות: חובא, חוגא, סוגא, הרנוגא, תושלמי, מרדא והיא תרנגולת דאגמא, כוחילנא ובר נפחא, והספק מכיון שהקורקבן נקלף בסכין אבל אם נקלף ביד לאחר שנותנו בשמש מותר.

מיני העופות ששמותיהם דומים ודיניהם שונים 1. כרזי המצוי בקוצים שרי ובכרוב אסור ומלקינן משום שרץ העוף. 2. צרדא שרי ברדא אסור ומרדא ספיקא. 3. תרנגולא דאגמא אסור ותרנגולתא דאגמא שרי וי"א דאסירא. 4. שבור אנדרפטא שרי ופירוז אסור. 5. בוניא שרי ופרוה אסור. 6. מרדו נגיד ואכיל שרי וסגיד אסור. 7. שתיא חמרא ומזגא חמרא אסור ובת מזגא חמרא שרי. 8. שקיטנא אריכי שרי וסומקי שרי וגוצי אסירי, ואריכי וירוקי אסור. 9. לקני ובטני שרי, שקנאי ובטני שרו במקום דלא שכיחי פרס ועזניה. 10. קואי וקקואי אסירי וקקואתא שרי ובא"י הלכו עליה.

דרף סג

*ביאור העופות הטמאים. *איה דיה ראה דאה.

ביאור מהם העופות הטמאים שנאמרו בתורה 1. שלך זה עוף השולה דגים מהים, ורבי יוחנן אמר עליה משפטך תהום רבה ועל נמלה צדקתך כהררי אל. 2. דוכיפת כרבלתו כפות והוא הביא את תולעת השמיר עבור ביהמ"ק. 3. תנשמת נאמרה פעמיים, וילפינן בדבר הלמד מעניינו שהם באות שבעופות שזה קיפוף ובאות

שבשרצים שזה קורפדאי. 4. קאת זו הקוק. 5. רחס זו שרקרק, ואם עומד על דבר ומצפצף באו רחמים לעולם, וגמירי שאם יושב על הקרקע ושורק בא המשיח שנאמר בו אשרקה. 6. עורב זה עורב שחור, כל לרבות עמקי שהוא חיורא, למינו לרבות עורב שראשו דומה ליונה. 7. הנץ למינהו לרבות שוריקא. 8. חסידה זו דיה לבנה שעושה חסד עם חברותיה, האנפה זו דיה רגזנית שמנאפת עם חברותיה.

השמועות בדין איה דיה ראה ודאה 1. נמנו כ"ד עופות טמאין, ומפרשינן דיש בויקרא עשרים ובמשנה תורה כ"א, ויש להוסיף דאה הכתובה בויקרא ועוד ארבע למינה, ויש למנות לאחד ראה ודאה וכן איה ודיה מכיון שמשנה תורה בא להוסיף ונכתב כך כדי שלא לתת מקום לבעל דין לחלוק. 2. לרבי אבהו איה זו גם: ראה שנקראת כך מכיון שרואה למרחוק, וזו דאה שהרי משנה תורה בא להוסיף, וזו איה מלשון למינה דכתיב באיה ובדיה, וכך אתו כ"ד מיני עופות. 3. אמרינן דנשנו במשנה תורה בבהמה לאוסופי שסועה ובעופות לפרש ראה. 4. יש במזרח מאה עופות טמאין שכולם מין איה, וכן יש שבע מאות מיני דגים, שמונה מאות מיני חגבים ולעופות טהורים אין מספר, ולכן נמנו הטמאים כדי לשנות בדרך קצרה.

207 דף סד - סה

*דיני ביצים. *סימני העופות. *החגבים המותרין ולרי"ש.

השמועות בדיני ביצים 1. סימני הביצים כודרת ועגלולת ראשה אחד חד וכן חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים, ואם אין סימנים אלו בידוע שזו ביצה מעוף טמא. 2. לוקחים ביצים מן הגויים בכל מקום ולא חוששים משום נבילות וטריפות, וא"א לסמוך על הסימנים לחוד כיון דאינם מהל"מ, וניתן לאכול רק אם יש סימני טהרה והגוי אומר שהם מעוף טהור ואז ידעינן שאינה ביצת עורב שדומה לשל יונה, אבל אסור לקנות ביצים טרופות מגוי. 3. חלבון וחלמון מעורבים בידוע שזו ביצת השרץ, ואתי להו"א שאם ריקמה וניקבה מטמאה בכעדשה ודחי דלמא ביצת נחש שאינו מטמא, ולמסקנא שאם ריקמה ואכלה לוקה משום שרץ השורץ על הארץ והא דמרבין מכל השרץ אפרוחים שלא נפתחו עיניהם איסורו רק מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. 4. מותר לאכול גיעולי ביצים וזהו שנתבשלו טהורות עם טמאות, וכן ביצים מוזרות שהם בלא זכר. 5. מצא קורט דם זורקו ואוכל את השאר, ודווקא בנמצא על הקשר שלה וזהו החלבון אבל בנמצא על החלמון אפילו הביצה אסורה כיון דשדיא תיכלא בכולה, וי"א איפכא ונדחה. 6. ביצת עוף טמא אסורה מן התורה שנאמר ואת בת היענה, להו"א מייטורא דבת אמרינן דהיינו ביצה ודחי דאינה שייכת באמירת שירה, ולמסקנא נקראת בת יענה וההוכחה מדנפסק לשתי תיבות ונכתב בשני שיטין.

השיטות בסימני העופות 1. לרי"ג דורס ואוכל בידוע שהוא טמא, ואם יש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבנו נקלף בידוע שטהור. 2. לראב"צ מותחין חוט של משיחה ואם חולק את רגליו שתים לכאן ושתים לכאן טמא ואם חולק שלש ואחת טהור. 3. לרשב"א הקולט מן האויר ואוכלו באויר. 4. לאחרים השוכן עם טמאים טמא, להו"א כרי"א דאמר לא הלך זרזיר אצל העורב אלא מפני שהוא בן מינו, ולמסקנא אף כרבנן וקאמר שכן ונדמה.

החגבים המותרים באכילה הם ארבה סלעם חרגול וחגב ובכל אחד כתיב למינהו, לרב אתי לרבות את הדומים להם ולרבי ישמעאל נאמרו כללי כללות ופרטי פרטות ופליגי האם מרבין חגב שראשו ארוך. ומפרשינן את דברי רי"ש 1. ארבה זה גובאי שאין לו גבחת למינו להביא ציפורת כרמים. 2. סלעם זהו ניפול שאין לו זנב למינהו להביא אושכף. 3. חרגול זה רשון שיש לו זנב ולמינהו להביא כרספת ושחלנית. 4. ילפינן בבנין אב מארבה וחרגול וסלעם ומייתי כל שיש לו ארבע רגלים ארבע קרצולים וכנפיו חופין את רובו, וממעטינן צרצור כיון שאין שמו חגב, אך לא סגי ששמו חגב בלא ארבעת הסימנים שנאמר למינהו. 5. ראשו ארוך אתי להו"א בבנין אב ופרכינן דכולהו אין ראשן ארוך ואי סגי בארבע סימנים א"כ חרגול שיש לו זנב מיותר, ולמסקנא אתי מיתורא דסלעם ובאם אינו ענין, דלא איצטריך לגופיה כיון דאתי בצד השוה מארבה שאין לו זנב וחרגול שיש לו גבחת. 6. מפרשינן פלוגתייהו דת"ק יליף בכלל ופרט דאשר לו כרעים כלל וארבה פרט ומייתי רק הדומה משני צדדין, ולרי"ש למינהו משמע דחזר וכלל וקסבר דדרשינן אף כאשר שתי הכללים לא דמו להדדי להכי אתי כל הדומה בחד צד ואייתר סלעם לרבות ראשו ארוך. 7. ילפינן דאין לרבות מי ששמו חגב ואין לו את ארבעת הסימנים שנאמר למינהו, דהו"א לרבות מסלעם כל ששמו חגב, קמ"ל דנתרבה רק מי שיש לו ארבע סימנים וראשו ארוך.

207 דף סו - סז

*דיני דגים. *שרץ המים ומקומו. *מיני השרצים ופירושו.

דיני דגים 1. דג כשר צריך שיהיו לו סנפיר וקשקשת, וכשר בין אם עתיד לגדל לאחר זמן ובין אם משירן בשעה

שעולה מן המים, והי"ה בסימני חגבים. 2. כל דג שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, והא דלא כתב קשקשת בלבד, להו"א דאז נימא שזהו סנפיר שפורח בו בלבד שזהו טמא ודחי דקשקשים הוא לשון לבוש, ולמסקנא משום יגדיל תורה ויאדיר. 3. נאמר אכול את אשר יש לו סנפיר וקשקשת ולא תאכלו את מה שאין לו, ונשנו לעבור עליהם בעשה ול"ת. 4. לויתן הוא דג טהור, שנאמר אפיקי מגינים שהם הקשקשים, ותחתיו חדודי חרש אלו הסנפירין.

שרץ המים אסור בימים ובנחלים בחריצין ובנעיצין, ומותר בכלים וכן בבורות ומערות. והשמועות 1. ההיתר בכלים שנאמר את זה תאכלו כל אשר לו סנפיר וקשקשת בימים ובנחלים למעט כלים, ואין לומר דבכלים אסור אף שיש לו סימנים שנאמר וכל אשר אין לו בימים ובנחלים, ופליגי איזה פסוק נחשב מפורש האם יש לו דמינה ילפינן או אין לו דאתי להוכיח דשרי. 2. בבורות שיחין ומערות הו"א דזהו דווקא בכלים דומיא דסתום ומפורש, קמ"ל יתורא תאכלו מכל אשר במים. 3. מקשינן נימא במים כלל בימים ובנחלים פרט למעט חריצין ונעיצין, ומתריצין שנאמר במים בימים ובנחלים ומטילים את הפרט ביניהם, ול"ק דנים בכלל ופרט וכלל ולר"ש דרשינן לה בריבה ומיעט וריבה ולכו"ע מרבינן חריצין ונעיצין לאיסורא ובורות להיתרא. 4. אין לאסור בורות ולהתיר רק כלים מכיון דאיכא יתורא דתאכלו, ואין לאסור בורות ולהתיר חריצין כיון דבור דמי לכלים שהם עצורין משא"כ חריצין.

שרצים שלא פירשו מותרים ואם פירשו אסורים, ומפרשינן את המינים ודיניהם 1. אין לסנן שיכר בלילה בקשין שמא תפרוש תולעת ותפול אח"כ לכוס ויחשוב שלא פירשה והוי שרץ השורץ על הארץ, ומרבינן מינה לאסור יבחושין שסינן ומשמע דבלא סינון שרי. 2. בתוך הכלי אף אם פירש לדופן ונפל אינו נאסר משום דהיינו רביתיה, וכמו דשרינן שרץ המים בבורות ולא חיישינן לזה. 3. קישות שהתליעה במחובר אסורה משום שרץ השורץ על הארץ, אבל התליעה אחר שנתלשה שרי עד שתצא לאויר. 4. על הארץ להתיר זיזין שבעדשים וכל השרץ לאסור תולעת שבעיקרי האילנות, והחילוק להו"א לאסור התליעה באיביה ודחי דלמא בפירא שרי אף באיביה והאיסור באילן עצמו. 5. האיבעיות בפירשה: מתה מיד, מקצתה, לאויר העולם, לגג תמרה, לגג גרעיניתה, מתמרה לתמרה תיקו. 6. קוקיאני שהם תולעים בכבד, לרב שישא שרו כיון דגדלים בפנים ולר"ש אסירי כיון דאתו מעלמא, ומקשינן דלא נמצאים בבית הרעי ודחי שנכנסים מהאף כאשר ישנה. 7. דרני שבין העור לבשר בבשר אסירי כיון שבהמה ניתרת רק בשחיטה ולכן נשארות באיסורן, אבל בדגים שרי משום דמישתרי באסיפה והוו התירא. 8. האיסורים בשרצים: הולך על גחון זה נחש, כל לרבות שלשול והדומה, על ארבע זה עקרב, כל לרבות חיפושית והדומה, מרבה רגלים זה נדל, עד כל לרבות דומה והדומה.

הדרן עלך פרק שלישי דחולין!

שאלות לחזרה ושינון

א. השמועות בדיני ביצים (6)	ב. השיטות בסימני העופות (4)	ג. הפסוקים בחגב והמח' בראשו ארוך, והלמודים (7)
א. דיני דגים (4)	ב. מקומות שרץ המים, הדינים ומ"ט (4)	ג. מיני השרצים המותרים והאסורים (8)
א. סוגי העופות הטמאים והשמועות (4)	ב. סוגי עופות וכשרותן (5)	ג. מיני העופות ששמותן דומים ודיניהם שונים (9)
א. ביאור מהם העופות הטמאים שנאמרו בתורה (8)	ב. השמועות בדין איה דיה ראה ודאה (4)	
- הדרן!

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 📖	יבמות 📖	ברכות 📖 עם מחודדין בפ"ד.
עבודה זרה הוריות 📖	כתובות 📖	שבת 📖 מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ד	נדרים 📖	עירובין 📖
זבחים 📖	נזיר סוטה 📖	פסחים 📖
מנחות 📖	גיטין 📖	שקלים ר"ה 📖
חולין 📖	קידושין 📖	יומא 📖
בכורות 📖 עם הקדמות ומושגים	עם תורתך שעשועי, סימני הדף, ותוספתא	סוכה 📖
ערכין-תמורה 📖	בבא קמא 📖	ביצה תענית 📖
כריתות-מעילה 📖	בבא מציעא 📖	מגילה-פורים 📖 עם מדרש, תוספתא, ותמצית מחזר יין לרמ"א
נדה 📖	בבא בתרא א-ב 📖	מו"ק חגיגה 📖
	סנהדרין א-ב 📖 עם "יש סדר לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חרדים מנוקד ומסודר.	איזוהי דון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~330~

המערכת